

mané, bude rovnako nezmyselné predpokladať nadradené.⁸⁵

175 Je jasné, že všetky vnímateľné veci sú relatívne, lebo jestvujú vzhľadom na vnímajúce osoby. Je teda zrejmé, že sa každý vnímateľný predmet, ktorý sa nám predkladá, dá ľahko previesť na päť tropov.

Podobne uvažujeme aj o čomsi mysliteľnom. Totiž ak neriešiteľné nazveme sporným, pripustíme, že sa 176 o ňom treba zdržať úsudku. Ak sa však rozpor dá rozriešiť, vyústi buď do nekonečného regresu, ak bude rozriešený niečím mysliteľným, alebo do diallely, ak bude rozriešený niečím vnímateľným, lebo vnímateľné je opäť sporné a nemôže byť rozriešené samo sebou, ak nemá vyústiť do nekonečného regresu, ale potrebuje mysliteľné práve tak, ako mysliteľné potrebuje vnímateľné.

177 Kto teda z tohto dôvodu prijíma niečo ako predpoklad, ukáže sa opäť nerozumným. No aj mysliteľné veci sú relatívne, lebo sa nazývajú mysliteľnými vzhľadom na rozum, a keby mysliteľné bolo svojou prirodzenosťou také, ako sa o ňom hovorí, nebolo by sporné. Teda päť tropov sa vzťahuje aj na mysliteľné; preto je nevyhnutné, aby sme sa vždy zdržali úsudku o predložnom predmete.

Toto je päť tropov, ktoré sa uvádzajú v učení mladších skeptikov. Nevykladajú ich preto, aby zavrhlí desať tropov, ale aby tým všestrannejšie, týmito aj tamtými, usvedčili dogmatikov z unáhlenosti.

16. Aké sú iné dva tropy

178 Mladší skeptici učia aj o iných dvoch tropoch zdržanlivosti v úsudku. Keďže všetko, čo sa poznáva, sa podľa všetkého poznáva alebo samo zo seba, alebo prostredníctvom niečoho iného, zavádzajú vo všetkom apóriu, lebo sa domnievajú, že sa nič nepoznáva ani samo zo seba, ani z niečoho iného. Že nič nemôže byť

poznané samo zo seba, tvrdia, je jasné z rozporu, ktorý vznikol medzi skúmateľmi prírody⁸⁶ o všetkých vnímateľných a mysliteľných veciach. A ten je práve neriešiteľný, keďže nemôžeme použiť ako kritérium ani nič vnímateľné, ani nič mysliteľné, lebo všetko, čo by sme chceli použiť, je nehodnoverné, pretože je sporné.

Preto tiež nesúhlasia, že sa niečo pozná prostredníctvom niečoho iného. Ak totiž to, čím sa niečo poznáva, bude samo musieť byť vždy poznané prostredníctvom niečoho iného, dostaneme sa do diallely alebo do nekonečného regresu. Keby však niekto chcel prijať to, čím sa poznáva to iné, ako niečo poznané samo zo seba, tak mu protirečí to, čo sa už povedalo, totiž že nič sa nepozná samo zo seba. Lebo sme v pochybnostiach, ako by sa protirečivé mohlo poznať alebo samo zo seba, alebo z niečoho iného, keď nie je zjavné kritérium pravdy alebo poznania a keď sa znaky aj bez dôkazu vyvracajú, ako to poznáme v nasledujúcom výklade. To o tropoch zdržanlivosti v úsudku nateraz stačí.

17. Tropy na vyvrátenie tých, ktorí skúmajú príčiny

Podobne ako učíme o tropoch zdržanlivosti v úsudku, 180 tak niektorí⁸⁷ rozvíjajú aj tropy, podľa ktorých poukazujeme na apórie v jednotlivých učeniach o príčinách, a tým zastavujeme dogmatikov, keďže sú mimoriadne hrdí na tieto učenia.

Tak Ainesidemos učí o ôsmich tropoch, pomocou ktorých pokladá za možné vyvrátiť každé dogmatické učenie o príčinách ako nesprávne.

Prvý z nich naznačuje, že skúmanie príčin ako disciplína, ktorá sa vzťahuje na skryté veci, sa nemôže oprieť o nijaké zaručené svedectvo vyplývajúce z javov; druhý, že niektorí zdôvodňujú skúmaný predmet len jedným spôsobom, hoci sa často naskytá hojnosť 181 možností, aby ho rozmanite odôvodnili; tretí, že pre 182